

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки та управління

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. декана ФЕУ
Андрій КОЦУР
“ 31 ” 31.08.2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
В.о. проєктора з науково-педагогічної роботи
Віктор ОСТРОВЕРХОВ
“ 31 ” 31.08.2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор ІНННОТ
Святослав ПИГЕЛЬ
“ 31 ” 31.08.2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни

“КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА”

ступінь вищої освіти – бакалавр

галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність – 051 Економіка

освітньо-професійна програма – “Економіка та управління бізнесом”

Кафедра економіки та економічної теорії

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практичні (год.)	ІРС (год.)	Тренінг, КПЗ (год.)	СРС (год.)	Разом (год.)	Залік (семестр)
Денна	II	4	28	28	3	8	83	150	4
Заочна	II	4	8	4	-	-	138	150	4

31.08.2023
[Підпис]

Тернопіль – ЗУНУ

2023

Робочу програму склала канд. екон. наук, доцент кафедри економіки та економічної теорії Наталія Іванівна Костецька.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки та економічної теорії, протокол № 1 від 29.08.2023 р.

Завідувач кафедри, д-р екон. наук, проф.

Віктор КОЗІЮК

Розглянуто і схвалено на засіданні групи забезпечення спеціальності «Економіка», протокол № 1 від 30.08.2023 р.

Голова групи забезпечення спеціальності, д-р екон. наук, проф.

Віктор КОЗІЮК

Гарант ОПП «Економіка та управління бізнесом», канд. екон. наук, доцент

Лариса ЛЯХОВИЧ

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА”

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ “Конкурентоспроможність підприємства”

Дисципліна – “Конкурентоспроможність підприємства”	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки	Вибіркова дисципліна циклу професійної підготовки Мова навчання: українська
Кількість залікових модулів – 3	Спеціальність 051 Економіка Освітньо-професійна програма “Економіка та управління бізнесом”	Рік підготовки: <i>Денна – 2</i> <i>Заочна – 2</i> Семестр: <i>Денна – 4</i> <i>Заочна – 4</i>
Кількість змістових модулів – 2	Ступінь вищої освіти – бакалавр	Лекції: <i>Денна – 28 год.</i> <i>Заочна – 8 год.</i> Практичні заняття: <i>Денна – 28 год.</i> <i>Заочна – 4 год.</i>
Загальна кількість годин – 150 год.		Самостійна робота: <i>Денна – 83 год.,</i> <i>Заочна – 138 год.</i> Тренінг, КПЗ: <i>Денна – 8 год.</i> Індивідуальна робота: <i>Денна – 3 год.</i>
Тижневих годин – 10 год., з них аудиторних – 4 год.		Вид підсумкового контролю – залік

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «Конкурентоспроможність підприємства»

2.1. Мета вивчення дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Конкурентоспроможність підприємства» є формування у студентів системи теоретичних знань і практичних навичок в галузі дослідження і оцінки рівня конкурентоспроможності підприємств. Дисципліна вивчає поведінку та механізм прийняття рішень окремими економічними суб'єктами щодо підвищення їхнього рівня конкурентоспроможності.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Завдання вивчення дисципліни «Конкурентоспроможність підприємства» полягає у тому, щоб на основі глибокого засвоєння теоретичних питань сформувані у студентів знання щодо закономірностей функціонування системи управління конкурентоспроможністю підприємства та вміння їх ефективно застосовувати.

Оволодіння курсом повинно виробити у студентів навички практичного використання аналізу конкурентоспроможності підприємства у процесі прийняття стратегічних управлінських рішень.

2.3. В результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:

- сутність і умови виникнення конкуренції, сучасні теорії конкуренції;
- послідовність проведення оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства;
- особливості аналізу положення підприємства у конкурентному середовищі, методичні основи діагностики конкурентного середовища підприємства і формування конкурентної стратегії підприємства;
- особливості виявлення і формування конкурентних переваг підприємства, методику оцінювання конкурентних переваг підприємства для підвищення його конкурентоспроможності;
- послідовність обґрунтування організаційно-технічних рішень, спрямованих на підвищення якості та конкурентоспроможності продукції;
- потенційні проблеми економічного характеру, які можуть виникати при аналізі конкретних ситуацій, способи їх вирішення на основі побудови ефективної системи управління конкурентоспроможністю на підприємстві.

2.4. В результаті вивчення дисципліни студенти повинні вміти:

- оцінювати рівень конкурентоспроможності підприємства та визначати шляхи підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства, розробляти відповідні заходи;
- аналізувати положення підприємства у конкурентному середовищі; проводити діагностику поточної конкурентної стратегії; формувати і обґрунтовувати конкурентну стратегію підприємства;
- аналізувати конкурентні переваги, якими володіє підприємство, та визначати ті, що мають бути досягнутими в майбутньому для підвищення його конкурентоспроможності;
- здійснювати розрахунки щодо обґрунтування організаційно-технічних рішень, що спрямовані на підвищення якості продукції та продуктивності виробництва.
- виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення на основі побудови ефективної системи управління конкурентоспроможністю на підприємстві.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1.

Теоретичні основи конкурентоспроможності підприємства

Тема 1. Сучасні теорії конкуренції

Сутність економічної конкуренції. Умови виникнення конкуренції. Ринок як спільнота конкуруючих компаній. Генезис економічних теорій конкуренції. Класифікація видів конкуренції. Моделі ринку та їх характерні риси. Форми конкуренції: функціональна, предметна, видова. Поняття про цінову конкуренцію. Недобросовісна конкуренція.

Література: 1, 2, 4, 5, 11, 12, 16, 20.

Тема 2. Діагностика конкурентного середовища підприємства

Основні складові конкурентного середовища. Особливості конкурентного середовища вітчизняних підприємств. Методичні основи діагностики конкурентного середовища підприємства. Форми діагностики. Етапи діагностики конкурентного середовища підприємства. Матриця п'яти сил М. Портера. Побудова профілю конкурентного середовища підприємства. Сутність SWOT-аналізу. Етапи побудови карти стратегічних груп. Матриця Мак-Кінзі, Бостонська матриця, Споживча матриця.

Література: 1, 2, 4, 5, 11, 12, 16, 21.

Тема 3. Визначення потенціалу конкурентоспроможності підприємства та його складових

Поняття конкурентоспроможності підприємства (КСП) та потенціалу КСП. Співвідношення понять конкурентоспроможності на рівні товару, підприємства, галузі, регіону, національної економіки. Основні принципи оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства. Фактори та складові КСП. Основні підходи до оцінки рівня КСП. Переваги та недоліки вартісних і бальних оцінок рівня КСП. Класифікація методів оцінки КСП. Порівняльна характеристика методів КСП. Принципи вибору методу для оцінки рівня КСП. Коригування методики оцінки рівня КСП виходячи з обсягу доступної інформації. Критерії та показники конкурентоспроможності підприємства.

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 11, 12, 15, 16, 17.

Тема 4. Формування конкурентних переваг підприємства

Сутність поняття «конкурентні переваги» підприємства. Співвідношення понять «ринкові чинники успіху», «ключові компетенції», «конкурентні переваги». Властивості конкурентних переваг та критерії, яким вони повинні відповідати. Види та джерела формування конкурентних переваг. Сфери формування та реалізації конкурентних переваг. Модель формування конкурентних переваг підприємства. Методика оцінювання конкурентних переваг підприємства.

Література: 1, 2, 4, 5, 8, 11, 12, 16, 18.

Тема 5. Методи забезпечення конкурентних переваг підприємства

Основні методи забезпечення конкурентних переваг. Підхід, орієнтований на споживачів. Підхід, орієнтований на конкурентів. Динамічний підхід до розвитку конкурентних переваг компанії. Підхід, заснований на поєднанні конкурентних стратегій у рамках одного підприємства. Метод диференціації товару. Метод лідерства за витратами. Метод впровадження інновації. Напрями формування та інструменти реалізації політики забезпечення конкурентних переваг підприємства.

Література: 1, 2, 4, 5, 8, 11, 12, 16, 17.

Тема 6. Технологія забезпечення конкурентних переваг підприємства

Сутність та властивості технології забезпечення конкурентних переваг підприємства. Принципи формування і розвитку технології забезпечення конкурентних переваг підприємства. Стратегії забезпечення конкурентних переваг підприємства: ресурсно-ринкова, технологічна, соціальна, фінансово-інвестиційна, управлінська. Стратегії вітчизняних підприємств, перспективи реалізації національних конкурентних переваг на міжнародних ринках.

Література: 1, 2, 4, 5, 8, 9, 11, 12, 16, 18.

Змістовий модуль 2.

Практика управління конкурентоспроможністю підприємства

Тема 7. Особливості управління конкурентоспроможністю продукції

Економічна сутність поняття «конкурентоспроможність продукції». Чинники та критерії конкурентоспроможності продукції. Якість продукції як вагомий чинник забезпечення її конкурентоспроможності. Цінові складові конкурентоспроможності продукції. Принципи та етапи оцінки конкурентоспроможності продукції. Методи оцінки конкурентоспроможності продукції. Основні підходи до управління конкурентоспроможністю продукції. Критеріальна модель управління конкурентоспроможністю продукції. Система контролю якості продукції. Зарубіжний досвід в галузі управління якістю продукції.

Література: 1, 2, 4, 5, 7, 10, 11, 12, 16.

Тема 8. Управління конкурентоспроможністю підприємства

Концепція управління конкурентоспроможністю підприємства. Етапи і процедури процесу управління КСП. Системно-процесний підхід до управління конкурентоспроможністю підприємства. Основні елементи системи управління конкурентоспроможністю підприємства. Принципи управління конкурентоспроможністю підприємства. Специфічні особливості забезпечення конкурентоспроможності бізнес-організацій різних типів. Організаційно-економічний механізм забезпечення КСП.

Література: 1, 2, 4, 5, 10, 11, 12, 16, 18.

Тема 9. Якість продукції. Оцінка рівня якості

Поняття якості. Модель забезпечення якості. «Петля якості». Склад витрат на якість. Показники якості, їх класифікація. Рівень якості продукції. Фактори формування якості продукції. Етапи формування якості. Чинники, що впливають на якість промислової продукції. Планування підвищення якості, контроль, випробування. Оцінка якості продукції, методи її визначення. Особливості оцінювання якості послуг.

Література: 1, 2, 4, 5, 10, 11, 12, 14, 16, 19.

Тема 10. Управління якістю як фундамент забезпечення конкурентоспроможності сучасного підприємства

Суть управління якістю, його мета, основні аспекти. Концепція TQM (Total Quality Management). Етапи процесу управління якістю. Розробка стратегії управління якістю. Система HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Point – система аналізу ризиків, небезпечних чинників і контролю критичних точок) – основна модель управління якістю та безпекою харчових продуктів. Зарубіжний досвід управління якістю. Міжнародні стандарти серії ISO-9001 "Управління якістю продукції". Розробка і впровадження системи управління якістю на підприємстві.

Література: 1, 2, 4, 5, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 19.

Тема 11. Розроблення і реалізація програм підвищення конкурентоспроможності

Концепція розробки та основні елементи програми підвищення конкурентоспроможності. Управління програмою підвищення конкурентоспроможності. Засоби підвищення конкурентоспроможності підприємства. Організаційні форми підвищення конкурентоспроможності. Етапи розробки програми підвищення конкурентоспроможності. Фактори успіху програми підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Література: 1, 2, 4, 5, 10, 11, 12, 15, 16.

Тема 12. Оцінювання ефективності сучасних моделей управління конкурентоспроможністю підприємства

Моніторинг поточного стану конкурентоспроможності підприємства. Вимоги, що ставляться до системи оцінки рівня конкурентних переваг підприємства. Основні елементи системи відстеження поточного конкурентного стану підприємства. Інформаційно-методичні моделі управління конкурентоспроможністю підприємства. Розробка системи заходів щодо підтримки й розвитку конкурентних переваг підприємства.

Література: 1, 2, 4, 5, 11, 12, 16, 17.

4. СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ
з дисципліни «Конкурентоспроможність підприємства»

(денна форма навчання)

№ п/п	Теми	Кількість годин					Контрольні завдання
		Лекції	Практичні заняття	ІРС	Тренінг, КПЗ	СРС	
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи забезпечення конкурентоспроможності підприємства							
1.	Сучасні теорії конкуренції	2	2	-	4	7	опитування, тестування
2.	Діагностика конкурентного середовища підприємства	4	4	1		7	опитування, тестування
3.	Визначення потенціалу конкурентоспроможності підприємства та його складових	4	4	1		7	опитування, тестування
4.	Формування конкурентних переваг підприємства	2	2	-		7	опитування, тестування
5.	Методи забезпечення конкурентних переваг підприємства	2	2	-		7	опитування, тестування
6.	Технологія забезпечення конкурентних переваг підприємства	2	2	-		7	опитування, тестування
Змістовий модуль 2. Практика управління конкурентоспроможністю підприємства							
7.	Особливості управління конкурентоспроможністю продукції	2	2	-	4	7	опитування, тестування
8.	Управління конкурентоспроможністю підприємства	2	2	-		7	опитування, тестування
9.	Якість продукції. Оцінка рівня якості	2	2	-		7	опитування, тестування
10.	Управління якістю як фундамент забезпечення конкурентоспроможності сучасного підприємства	2	2	-		6	опитування, тестування
11.	Розроблення і реалізація програм підвищення конкурентоспроможності	2	2	-		7	опитування, тестування
12.	Оцінювання ефективності сучасних моделей управління конкурентоспроможністю підприємства	2	2	1		7	опитування, тестування
	Всього	28	28	3	8	83	

(заочна форма навчання)

№ п/п	Теми	Кількість годин		
		Лекції	Практичні заняття	СРС
Змістовий модуль 1.				
Теоретичні основи забезпечення конкурентоспроможності підприємства				
1.	Сучасні теорії конкуренції	0,5	0,25	11
2.	Діагностика конкурентного середовища підприємства	1	0,5	14
3.	Визначення потенціалу конкурентоспроможності підприємства та його складових	1	0,5	14
4.	Формування конкурентних переваг підприємства	0,5	0,25	11
5.	Методи забезпечення конкурентних переваг підприємства	0,5	0,25	11
6.	Технологія забезпечення конкурентних переваг підприємства	0,5	0,25	11
Змістовий модуль 2.				
Практика управління конкурентоспроможністю підприємства				
7.	Особливості управління конкурентоспроможністю продукції	0,5	0,25	11
8.	Управління конкурентоспроможністю підприємства	1	0,5	11
9.	Якість продукції. Оцінка рівня якості	0,5	0,25	11
10.	Управління якістю як фундамент забезпечення конкурентоспроможності сучасного підприємства	0,5	0,25	11
11.	Розроблення і реалізація програм підвищення конкурентоспроможності	0,5	0,25	11
12.	Оцінювання ефективності сучасних моделей управління конкурентоспроможністю підприємства	1	0,5	11
	Всього	8	4	138

5. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття

Тема 1. Сучасні теорії конкуренції

Питання для обговорення:

1. Сутність економічної конкуренції: предмет, об'єкт дослідження, функції.
2. Генезис економічних теорій конкуренції.
3. Види конкуренції. Моделі ринкової економіки.
4. Форми і засоби конкуренції.

Література: 1, 2, 4, 5, 11, 12, 16, 20.

Практичне заняття

Тема 2. Діагностика конкурентного середовища підприємства

Питання для обговорення:

1. Сутність та структура зовнішнього середовища підприємства.
2. Методичні основи оцінки конкурентного середовища підприємства.
3. Особливості конкурентного середовища вітчизняних підприємств.
4. Оцінка стратегічного протистояння підприємств-конкурентів.

Література: 1, 2, 4, 5, 11, 12, 16, 21.

Практичне заняття

Тема 3. Визначення потенціалу конкурентоспроможності підприємства та його складових

Питання для обговорення:

1. Сучасні наукові інтерпретації економічного змісту конкурентоспроможності підприємства.
2. Основні принципи оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства.
3. Фактори та складові конкурентоспроможності підприємства.
4. Класифікація методів оцінки рівня конкурентоспроможності підприємства.

Література: 1, 2, 3, 4, 5, 11, 12, 15, 16, 17.

Практичне заняття

Тема 4. Формування конкурентних переваг підприємства

Питання для обговорення:

1. Сутність поняття «конкурентні переваги» підприємства.
2. Види та джерела формування конкурентних переваг.
3. Формування конкурентної переваги підприємства.
4. Методика оцінювання конкурентних переваг підприємства.

Література: 1, 2, 4, 5, 8, 11, 12, 16, 18.

Практичне заняття

Тема 5. Методи забезпечення конкурентних переваг підприємства

Питання для обговорення:

1. Підходи до забезпечення конкурентних переваг.
2. Характеристика методів забезпечення конкурентних переваг підприємства.

3. Напрями формування та інструменти реалізації політики забезпечення конкурентних переваг підприємства.

Література: 1, 2, 4, 5, 8, 9, 11, 12, 16, 17.

Практичне заняття

Тема 6. Технологія забезпечення конкурентних переваг підприємства

Питання для обговорення:

1. Сутність та властивості технології забезпечення конкурентних переваг підприємства.
2. Принципи формування і розвитку технології забезпечення конкурентних переваг підприємства.
3. Стратегії забезпечення конкурентних переваг підприємства.
4. Стратегії українських підприємств, перспективи реалізації національних конкурентних переваг на міжнародних ринках.

Література: 1, 2, 4, 5, 8, 9, 11, 12, 16, 18.

Практичне заняття

Тема 7. Особливості управління конкурентоспроможністю продукції

Питання для обговорення:

1. Економічна сутність поняття «конкурентоспроможність продукції».
2. Чинники та критерії конкурентоспроможності продукції.
3. Принципи та етапи оцінки конкурентоспроможності продукції.
4. Методичні підходи та методи оцінки конкурентоспроможності продукції.
5. Концепція управління конкурентоспроможністю продукції.

Література: 1, 2, 4, 5, 7, 10, 11, 12, 16.

Практичне заняття

Тема 8. Управління конкурентоспроможністю підприємства

Питання для обговорення:

1. Концепція управління конкурентоспроможністю підприємства.
2. Системно-процесний підходи до управління КС.
3. Організаційно-економічний механізм забезпечення КС.

Література: 1, 2, 4, 5, 10, 11, 12, 16, 18.

Практичне заняття

Тема 9. Якість продукції. оцінка рівня якості

Питання для обговорення:

1. Якість продукції та послуг. Основні терміни і визначення.
2. Показники якості, їх класифікація.
3. Фактори формування якості продукції та послуг.
4. Особливості формування та підвищення якості промислової продукції.
5. Оцінка якості продукції, методи її визначення.
6. Особливості оцінювання якості послуг.

Література: 1, 2, 4, 5, 10, 11, 12, 14, 16, 19.

Практичне заняття

Тема 10. Управління якістю як фундамент забезпечення конкурентоспроможності сучасного підприємства

Питання для обговорення:

1. Суть управління якістю, його мета, основні аспекти.
2. Особливості концепції TQM (Total Quality Management).
3. Система НАССР (Hazard Analysis and Critical Control Point – система аналізу ризиків, небезпечних чинників і контролю критичних точок) – основна модель управління якістю та безпекою харчових продуктів.
4. Особливості управління якістю продукції у розвинутих країнах світу.
5. Основні принципи управління якістю послуг.

Література: 1, 2, 4, 5, 10, 11, 12, 13, 14, 16, 19.

Практичне заняття

Тема 11. Розроблення і реалізація програм підвищення конкурентоспроможності

Питання для обговорення:

1. Концепція розробки та забезпечення реалізації програми підвищення конкурентоспроможності підприємства.
2. Етапи розробки програми підвищення конкурентоспроможності підприємства.
3. Етапізація розробки і реалізації конкурентної стратегії підприємства.

Література: 1, 2, 4, 5, 10, 11, 12, 15, 16.

Практичне заняття

Тема 12. Оцінювання ефективності сучасних моделей управління конкурентоспроможністю підприємства

Питання для обговорення:

1. Моніторинг поточного стану конкурентоспроможності підприємства.
2. Інформаційно-методичні моделі управління конкурентоспроможністю підприємства.
3. Розробка системи заходів щодо підтримки й розвитку конкурентних переваг.

Література: 1, 2, 4, 5, 11, 12, 16, 17.

6.КОМПЛЕКСНЕ ПРАКТИЧНЕ ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

6.1. Мета та завдання комплексного практичного індивідуального завдання

Мета КППЗ – закріпити практичні навички розв'язку комплексних завдань з головних проблем даного курсу. Метою підготовки та захисту КППЗ є опанування навичками самостійного вивчення матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студентів з навчального курсу програми, розвиток навичок самостійної роботи. Студенти повинні продемонструвати необхідний рівень знань в межах програми та здатність проводити наукові дослідження, користуючись літературою з фаху, науковими матеріалами з Інтернет-ресурсів.

Для її досягнення вирішують такі завдання:

- 1) подальше набуття навичок логічного мислення і самостійного викладення матеріалу;
- 2) розвиток комунікабельності в набутті та використанні інформації;
- 3) наближення теоретичних знань студента до вимог виробництва;
- 4) формування (вміння) здібностей до самостійної роботи;
- 5) підготовка до виконання аналітично-розрахункової роботи.

6.2. Зміст, структура та обсяг роботи

Завдання для виконання КППЗ видаються студентам на початку навчального семестру, виконуються тільки письмово.

Комплексне практичне індивідуальне завдання є видом поза аудиторної роботи, що виконується самостійно кожним студентом та складається з теоретичної та практичної частини.

Мета роботи – проаналізувати особливості конкурентного середовища та конкуренції, конкурентоспроможність вітчизняного підприємства та його окремих товарів, сформулювати та обґрунтувати стратегію забезпечення стійких конкурентних позицій на ринку.

Підприємство для дослідження студенти обирають за рекомендацією викладача чи за власним вибором, узгодивши його з викладачем.

Оформлення індивідуального завдання

Індивідуальну роботу оформлюють у вигляді пояснювальної записки на аркушах формату А4. Загальний обсяг роботи 20–25 сторінок набраного на комп'ютері тексту (шрифт 14 Times New Romans, інтервал 1,5. Поля: праворуч – 1 см, ліворуч, зверху, знизу – 2 см). Рекомендовано подавати інформацію у формалізованому вигляді (таблиці, графіки, рисунки).

Структура роботи:

1. Дати загальну характеристику аналізованого підприємства (опис бізнесу, продукції, яка виготовляється даним підприємством).
2. Визначити тип ринку, на якому функціонує підприємство. За допомогою моделі п'яти сил конкуренції М. Портера проаналізувати конкурентне середовище обраного підприємства та дослідити вплив різних факторів на даний бізнес.
3. Проаналізувати конкурентні переваги основних товарів цього підприємства, виділити внутрішні та зовнішні конкурентні переваги аналізованого

- підприємства.
4. Провести моніторинг та оцінити конкурентоспроможність трьох основних конкурентів підприємства.
  5. Виділити конкурентні переваги та недоліки аналізованого підприємства за допомогою «ланцюжка створення цінностей», PEST та SWOT-аналізу.
  6. Оцінити рівень конкурентоспроможності основних товарів (послуг) підприємства, підприємства загалом.
  7. Описати особливості системи управління конкурентоспроможністю на підприємстві.
  8. Сформулювати й обґрунтувати конкурентну стратегію підприємства.
  9. Розробити програму заходів щодо підвищення конкурентоспроможності досліджуваного підприємства.

Індивідуальна робота повинна містити вступ, основну частину, висновки, список використаних джерел із посиланнями на нього в тексті роботи.

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

Навчальним планом передбачена самостійна робота, що виконується кожним студентом. Тематика для виконання самостійної роботи охоплює усі теми курсу.

Тематика самостійної роботи студентів

Тема 1. Сучасні теорії конкуренції (7/11 год.)

Питання для самостійного опрацювання:

1. Конкурентні переваги підприємств за умов цінової та нецінової конкуренції.
2. Особливості інституціонального середовища України і його вплив на конкуренцію.
3. Вплив процесів глобалізації на конкурентну боротьбу.

Теми рефератів:

1. Монополія і конкуренція в господарській системі України.
2. Види конкуренції та їх особливості в Україні.
3. Нормативно-правові засади економічної конкуренції як об'єкта державного регулювання.

Тема 2. Діагностика конкурентного середовища підприємства (7/14 год.)

Питання для самостійного опрацювання:

1. Адаптація підприємства до конкурентного середовища та механізм її забезпечення.
2. Етапи діагностики товарної політики конкурента.
3. Визначення пріоритетних конкурентів на ринку.

Теми рефератів:

1. Фінансово-промислові групи як суб'єкти конкурентного середовища.
2. Методичні підходи до діагностики конкурентного середовища підприємства.
3. Галузеві особливості формування конкурентного середовища у вітчизняній економіці.

Тема 3. Визначення потенціалу конкурентоспроможності підприємства та його складових (7/14 год.)

Питання для самостійного опрацювання:

1. Сучасні тенденції розвитку фінансово-економічного потенціалу підприємства та його складових за умов недобросовісної конкуренції.
2. Переваги та недоліки методів оцінювання потенціалу конкурентоспроможності підприємства.
3. Шляхи підвищення конкурентоспроможності потенціалу підприємства.

Теми рефератів:

1. Управління потенціалом конкурентоспроможності малих підприємств.
2. Стратегічні методи оцінювання потенціалу конкурентоспроможності підприємства.
3. Закономірності формування та розвитку потенціалу підприємства у конкурентному середовищі.

Тема 4. Формування конкурентних переваг підприємства (7/11 год.)

Питання для самостійного опрацювання:

1. Теорії конкурентних переваг підприємства.
2. Стратегічні чинники формування конкурентних переваг суб'єктів господарювання вітчизняної економіки.
3. Методика розрахунку показників оцінювання конкурентних переваг інноваційної та логістичної діяльностей підприємства.

Теми рефератів:

1. Напрями формування конкурентних переваг підприємства.
2. Інформаційна база оцінювання формування конкурентних переваг підприємства.
3. Джерела формування конкурентних переваг підприємств різних форм власності.

Тема 5. Методи забезпечення конкурентних переваг підприємства (7/11 год.)

Питання для самостійного опрацювання:

1. Сучасний стан вітчизняного споживчого ринку товарів і послуг.
2. Переваги та недоліки франчайзингового підходу до забезпечення конкурентних переваг підприємства.
3. Бренд-менеджмент як інструмент реалізації політики забезпечення конкурентних переваг підприємства.

Теми рефератів:

1. Моделі кооперативної співпраці у світовій економіці.
2. Загрози системи забезпечення конкурентних переваг підприємств в Україні.
3. Перешкоди та проблемні аспекти участі підприємств у проектах міжгалузевої та міжрегіональної співпраці.

Тема 6. Технологія забезпечення конкурентних переваг підприємства (7/11 год.)

Питання для самостійного опрацювання:

1. Бенчмаркінг як інструмент аналізу забезпечення конкурентних переваг підприємства.
2. Сутність та значення аналізу стейкхолдерів для підприємства у процесі забезпечення конкурентних переваг.
3. Характеристика параметрів стратегічної зони господарювання.

Темі рефератів:

1. Застосування концепції «стратегічних зон господарювання» при забезпеченні конкурентних переваг підприємства.
2. Переваги та недоліки системи управління конкурентними перевагами на вітчизняних підприємствах.
3. Технології забезпечення конкурентних переваг суб'єктів малого бізнесу.

Тема 7. Особливості управління конкурентоспроможністю продукції (7/11 год.)

Питання для самостійного опрацювання:

1. Модель конкурентних рішень К. Омае та її основні ідеї.
2. Інструменти підвищення ефективності управління конкурентоспроможністю продукції.
3. Практика використання низки методів в управлінні конкурентоспроможністю продукції на вітчизняних підприємствах.

Темі рефератів:

1. Конкурентоспроможність продукції вітчизняних підприємств на світовому ринку.
2. Чинники забезпечення конкурентоспроможності продукції.
3. Аналітично-розрахункові методи оцінювання конкурентоспроможності продукції.

Тема 8. Управління конкурентоспроможністю підприємства (7/11 год.)

Питання для самостійного опрацювання:

1. Класифікація методів оцінювання конкурентоспроможності підприємства.
2. Характеристика комплексних методів оцінювання конкурентоспроможності підприємства.
3. Розробка та побудова моделі конкурентоспроможності промислового підприємства.

Темі рефератів:

1. Резерви підвищення конкурентоспроможності підприємства на внутрішньому ринку.
2. Ресурсне забезпечення конкурентоспроможності підприємства.
3. Прогнозування стану конкурентоспроможності підприємства.

Тема 9. Якість продукції. оцінка рівня якості (7/11 год.)

Питання для самостійного опрацювання:

1. Сучасні проблеми якості продукції та послуг.
2. Національні та міжнародні премії за якість.
3. 14 постулатів якості Е.Демінга.

Теми рефератів:

1. Роботи Дж. Джурана з менеджменту якості.
2. Роботи К. Ісікаві з менеджменту якості.
3. Роботи Ф. Кросбі з менеджменту якості.
4. Роботи Г. Тагучі з менеджменту якості.

Тема 10. Управління якістю як фундамент забезпечення конкурентоспроможності сучасного підприємства (6/11 год.)

Питання для самостійного опрацювання:

1. Історія розвитку концепції НАССР (Hazard Analysis and Critical Control Point) та переваги впровадження.
2. Інфраструктура якості Німеччини як приклад формування сучасної системи технічного регулювання України.
3. Організація глобальної ініціативи щодо безпечності харчових продуктів (GFSI – Global Food Safety Initiative).

Теми рефератів:

1. Система управління якістю – інвестиція в майбутнє.
2. Сертифікат ISO 9000 – ключовий чинник успіху в сучасних умовах.

Тема 11. Розроблення і реалізація програм підвищення конкурентоспроможності (7/11 год.)

Питання для самостійного опрацювання:

1. Міжнародний досвід реалізації програм підвищення конкурентоспроможності підприємства.
2. Досвід вітчизняних підприємств у розробці та реалізації програми підвищення конкурентоспроможності.
3. Етапи розробки і реалізації конкурентної стратегії підприємства.

Теми рефератів:

1. Фактори успіху програми підвищення конкурентоспроможності підприємства.
2. Учасники програми підвищення конкурентоспроможності підприємства.
3. Організаційна структура управління програмою підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Тема 12. Оцінювання ефективності сучасних моделей управління конкурентоспроможністю підприємства (7/11 год.)

Питання для самостійного опрацювання:

1. Фактори, що формують стратегічний рівень підприємства у конкурентному середовищі.
2. Переваги та недоліки моделей стратегічного аналізу

конкурентоспроможності підприємства (GAP-аналіз, PIMS-аналіз, LOTS-аналіз, модель SHELL/DPM, модель Хофера-Шенделя).

3. Багатофакторна модель як засіб системного управління конкурентоспроможністю підприємства.
4. Матричні моделі портфельного аналізу та планування конкурентоспроможності підприємства.

Тема рефератів:

1. Зарубіжний досвід управління конкурентоспроможністю підприємства.
2. Застосування моделей управління конкурентоспроможністю на вітчизняних підприємствах.
3. Моделі формування стратегічної поведінки персоналу підприємства у середовищі досконалої конкуренції.

8. ТРЕНІНГ З ДИСЦИПЛІНИ

Організація і проведення тренінгу

1. Вступна частина проводиться з метою ознайомлення студентів з темою тренінгового заняття.
2. Організаційна частина полягає у створенні робочого настрою у студентському колективі, встановленні правил проведення тренінгового заняття (ділової гри) та умов підбиття підсумків. Ознайомлення студентів з роздатковим матеріалом.
3. Практична частина реалізується групою чи підгрупами студентів шляхом виконання завдань, ділової гри чи вирішення проблемних питань групової дискусії.
4. Підведення підсумків відбувається шляхом обговорення результатів виконаних тренінгових завдань групою чи підгрупами студентів. Обмін думками з питань, які виносились на тренінгові заняття.

Тематика тренінгу

1. Тема тренінгу: Сучасні проблеми підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств.
2. Тема тренінгу: Напрями формування конкурентних переваг підприємства. Бренд-менеджмент як інструмент реалізації політики забезпечення конкурентних переваг підприємства.

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

У процесі вивчення дисципліни «Конкурентоспроможність підприємства» використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи студентів:

- поточне тестування та опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- реферати;

- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- ректорська контрольна робота;
- оцінювання виконання КПЗ;
- залік;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

10. КРИТЕРІЇ, ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Конкурентоспроможність підприємства» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3 (підсумкова оцінка за КПЗ)
30 %	40 %	30 %
1. Опитування під час заняття (теми 1-6 по 5 балів) = 30 балів. 2. Модульна контрольна робота = 70 балів.	1. Опитування під час заняття (теми 7-12 по 5 балів) = 30 балів 2. Модульна контрольна робота = 70 балів	1. Участь у тренінгу = 10 балів 2. Написання КПЗ = 70 балів. 3. Захист КПЗ = 20 балів

Шкала оцінювання

За шкалою ЗУНУ	За національною шкалою	За шкалою ECTS
90–100	Відмінно	A (відмінно)
85-89	Добре	B (дуже добре)
75–84		C (добре)
65–74	Задовільно	D (задовільно)
60-64		E (достатньо)
35–59	Незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

11. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№ п/п	Найменування	Номер теми
1.	Комп'ютери з базовим і спеціалізованим програмним забезпеченням, що застосовуються в економічній діяльності	1-12
2.	Програмне забезпечення базових інформаційних технологій	1-12
3.	Мультимедійний проектор	1-12
4.	Екран проекційний	1-12

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Балабанова Л. В., Кривенко Г. В., Балабанова І. В. Управління конкурентоспроможністю підприємства: навч. посіб. К.: ВД «Професіонал», 2019. 256 с.
2. Вашків О. П., Собко О. М., Смерека С. Б. Управління конкурентоспроможністю продукції: навч. посіб. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 272 с.
3. Герасимова В. О., Резанов Е. О. Конкурентоспроможність підприємства: сутність та фактори впливу в сучасних умовах. *Економічний простір*. 2020. № 154, С. 93-97. URL: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/154-17>
4. Дмитрієв І. А., Кирчата І. М., Шершенюк О. М. Конкурентоспроможність підприємства: навчальний посібник. Харків: ФОП Бровін О. В., 2020. 340 с.
5. Конкурентоспроможність підприємства: підручник / П. І. Юхименко, А. С. Даниленко, С. Г. Батажок та ін. К.: Центр учбової літератури, 2020. 320 с.
6. Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики: матеріали XV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 13 листопада 2020 р. Харків: ФОП Лібуркіна Л. М., 2020.
7. Коценко М. С. Еволюція розвитку конкурентних переваг органічної продукції. *Вісник Сумського національного аграрного університету*. Серія «Економіка і менеджмент». 2021. Вип. 3 (89). С. 24-29.
8. Крамарчук С. П. Методичні підходи до формування конкурентних переваг підприємства на засадах бенчмаркінгу. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2019. Т. 1, № 1. С. 24-30.
9. Кузнецова І. О., Горбатюк В. В. Сучасні підходи до формування конкурентної стратегії підприємства. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2020. № 3-4 (74-75). С. 109-120.
10. Кузьома В. В., Павлюк С. І. Якість продукції як вирішальний фактор забезпечення конкурентоспроможності підприємства. *Бізнес-інформ*. 2020. № 12. С. 252-258.
11. Портер М. Конкурентна перевага. Як досягати стабільно високих результатів. К.: Наш формат, 2019. 624 с.
12. Портер М. Конкурентна стратегія. Техніки аналізу галузей і конкурентів. К.: Наш формат, 2020. 424 с.
13. Рада конкурентоспроможності України. URL: <http://www.compete.org.ua> (дата звернення 25.08.2022).
14. Терлецька Ю. О., Кравчук А. Ю. Управління якістю продукції у системі забезпечення конкурентоспроможності підприємства. *Молодий вчений*. 2022. № 1 (101). С. 242-245. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-1-101-49>
15. Управління міжнародною конкурентоспроможністю: підприємство – регіон: монографія / за ред. Ю. Г. Козака, І. О. Уханової. К.: Центр учбової літератури, 2019. 173 с.
16. Цибульська Е. І. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб. для

- студентів, які навчаються за спец. 051 – Економіка. Харків: Вид-во НУА, 2018. 320 с.
17. Chikan A., Czako E., Kiss-Dobronyi B., Losonci D. Firm competitiveness: A general model and a manufacturing application. *International Journal of Production Economics*. 2022. Volume 243. January 2022, 108316. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2021.108316>
  18. Deszczyński B. Firm Competitive Advantage Through Relationship Management. A Theory for Successful Sustainable Growth. Poznań University of Economics and Business. Poland. Palgrave Macmillan Cham. 2021. 279 p. URL: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-67338-3>
  19. Hugo K.S. Lam, Li Ding, Zhaoyingzi Dong. The Impact of Foreign Competition on Domestic Firms' Product Quality: Evidence from a Quasi-natural Experiment in the US. *Journal of Operations Management*. 2022. 44 p. URL: <https://doi.org/10.1002/joom.1169>
  20. Methodologies to measure market competition. OECD Competition Committee Issues Paper, 2021. URL: <https://oe.cd/mmmc>
  21. Yang, L.; Tan, J.; Xia, W.; Chi, Z.; Qin, H.; Gan, Q.; Yang, Q. Corporate Performance, Market-Industry Competition and Enterprise Environmental-Protection Investment. *Sustainability*. 2022, 14, 5459. URL: <https://doi.org/10.3390/su14095459>